

stichting **Een Joodse Erfenis**

JAARVERSLAG 2024

DOELSTELLINGEN ANNO 1995

Stichting Een Joodse Erfenis is op 8 juni 1995 opgericht en stelt zich conform haar statuten ten doel de herinnering aan de joodse aanwezigheid in Winsum en omgeving levend te houden en te bewaren. Op basis hiervan zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

N.A. DE VRIESLEZING

Op zondagmiddag 10 maart is in samenwerking met Stichting Behoud Synagoge Winsum in de voormalige synagoge in Winsum de jaarlijkse N.A. de Vrieslezing georganiseerd met als **thema: 'Joodse onderduikkinderen'**.

Er waren twee sprekers: De lezing van **historicus Bert Jan Flim** had als titel: **De keuzes van de 'kinderwerkers'**. Een onderzoek naar de grote problemen tijdens de hulp aan Joodse kinderen in Nederland, 1942-1945. Flim ging tijdens de lezing in op verschillende verzetsgroepen die georganiseerde hulp boden aan Joodse onderduikkinderen. Hoe gingen zij te werk en met welke dilemma's en zorgen hadden zij te maken.

Jurist Frank Vermeer hield zijn lezing met als titel: **Mijn zusjes Cari: De oorlogsgeschiedenis van mijn ouders en hun beide dochters Cari**. Zijn ouders lieten een Joodse baby, bij hen gebracht door 'kinderwerkers', doorgaan voor hun eigen overleden kind om deportatie naar de kampen te voorkomen. Vermeer is voorzitter van Stichting Behoud Synagoge Winsum.

Alle zitplaatsen (40) in de vm. synagoge waren bezet.

VERVOLG ONDERWIJSPROJECT RONDON AMANDELBOOM 'MANDL BOYM' (MANDL BOYM 2024)

In de periode maart-april 2024 heeft klas 1D (niveau VMBO-TL) van Het Hogeland College te Winsum o.l.v. geschiedenisdocent Maarten van der Helm een aantal activiteiten ondernomen om **meer kennis te vergaren over Joodse tradities, gewoontes, geschiedenis en achtergronden**. De lessencyclus bestond uit de volgende onderdelen: een bezoek aan de Joodse Begraafplaats en de vm. synagoge in Winsum, een bezoek aan de synagoge in Groningen, een kunstles waarbij de leerlingen Joodse symbolen in een kunstvorm moesten verwerken, een kookles waarbij typische Joodse gerechten werden gemaakt in Joodse traditie, een afsluitend klassengesprek met jobcoach statushouders Wahabou Alidou waarbij **vooroordelen, tradities en aandacht voor andere culturen** centraal stonden.

Voor de excursie naar de vm. synagoge in Winsum heeft historicus Willy van der Schuit een **Kijkwijzer** ontwikkeld.

OPEN JOODSE HUIZEN | HUIZEN VAN VERZET 4 MEI

In 2022 is in het verlengde van de allereerste EU-strategie (okt. 2021) ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven op initiatief van St. Een Joodse Erfenis de **'Werkgroep Sprekend Verleden Het Hogeland'** ingesteld. Met als doel jaarlijks rond de Nationale Dodenherdenking in mei een **Open Joodse Huizen/Huizen van Verzet-programma** te organiseren die het lokale WO2-erfgoed in Noord-Groningen (Het Hogeland en Eemsdelta) dichterbij brengt.

OJH-HvV is een programma van sprekende herdenkingen. Vertellers, bezoekers en bewoners deelden dit jaar verhalen op locaties waar Joden en verzetsstrijders voor en/of tijdens de oorlog hebben gewoond, gewerkt, ter synagoge gingen of zich verborgen hielden voor de bezetter.

Op 28 april, 1, 3 en 4 mei waren belangstellenden van harte welkom naar verhalen te luisteren bij een of meer locaties in de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta (9 dorpen: *Baflo, Bedum, Eenrum, Delfzijl, Roodeschool, Uithuizen, Usquert, Warffum en Winsum*: 12 verhalen, 13 vertellers). Dit jaar waren er boven verwachting 432 bezoekers.

OPENSTELLING VOORMALIGE SYNAGOGES OP 4 MEI

Aansluitend aan de jaarlijkse dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument in Winsum vindt er een stille tocht plaats langs de graven en herdenkingsplaatsen voor de oorlogsslachtoffers. Aan de oostzijde van de voormalige synagoge is in 1993 een **monument** aangebracht ter herinnering aan de **13 omgebrachte Joodse slachtoffers** uit Winsum, waar op 4 mei gelegenheid is om bloemen neer te leggen. Aansluitend heeft in overleg met Stichting Herdenking 4 mei Winsum de bestuursvoorzitter van Stichting Een Joodse Erfenis bij het monument een gedicht voorgelezen.

Sinds de restauratie van de sjoel in 2011 staan de deuren open om ook binnen een kijkje te nemen. Ook dit jaar heeft de olielamp gebrand die van oudsher tot het interieur behoorde en was er een bescheiden **foto-opstelling** van de 13 slachtoffers te zien.

Tevens was er een **expositie van briefkaarten** van leerlingen uit de bovenbouw van 3 basisscholen uit de plaats Winsum die hebben deelgenomen aan het **onderwijsproject 'De buurjongen van Issy en Sophius de Vries: Henk Lijnema en de Joodse erfenis van Winsum'**.

ONDERWIJSPROJECT 'DE BUURJONGEN VAN ISSY EN SOPHIUS DE VRIES: HENK LIJNEMA EN DE JOODSE ERFENIS VAN WINSUM'

Sinds 2014 heeft stichting Een Joodse Erfenis een **leskist** beschikbaar, geschikt voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deze leskist is samengesteld rond het verhaal van de Joods Winsumse broers Issy en Sophius de Vries, omgekomen in Auschwitz. Dankzij hun toenmalige buurjongen Henk Lijnema weten we het nodige van deze familie. Met behulp van de leskist zijn er in het voorjaar in de sjoel door historicus Romke Visser weer **lessen verzorgd aan leerlingen uit de bovenbouw van 5 basisscholen** en **een groep praktijkonderwijs van AOC Terra** uit de plaats Winsum.

OPEN MONUMENTENDAG: THEMA: 'ERFGOED VAN ROUTES-NETWERKEN-VERBINDINGEN'

Op zaterdagmiddag 14 september was de **vm. synagoge open voor publiek** van 13.00 tot 17.00 uur en werd het programma verzorgd door Stichting Behoud Synagoge Winsum. Tijdens de opening speelde Bollen & CO opzweepende en melodieuze muziek uit diverse delen van de wereld.

EUROPESE DAG VAN HET JOODS CULTUREEL ERFGOED: THEMA: 'FAMILIE'

De Europese Dag Joods Cultureel Erfgoed werd gehouden op 15 september en viel samen met Open Monumentendag (14 en 15 sept.). De sjoel was die middag open van 13.00 - 17.00 uur. Er werden beelden getoond van **het Joodse ritueel Bar mitswa** en de belangrijke betekenis hierbij van de familie. Aansluitend trad het duo 'Di Sheyne Sisters' op. Carla da Silva (zang/accordeon) en Marjolijn Mellema (viool/zang) brachten **Jiddische liederen en klezmer** melodieën.

In totaal bezochten ca. 150 belangstellenden beide dagen.

DAG VAN DE GRONINGER GESCHIEDENIS

In verband met een andere opzet van de Dag van de Groninger Geschiedenis in oktober wordt er door de Groninger Archieven **geen jaarlijkse informatiemarkt meer** georganiseerd waarop onze stichting samen met andere Joodse erfgoedinstellingen in de provincie Groningen normaliter een studieblok vormde.

WEBSITE

Op onze website www.dewinsumsesjoel.nl is het **educatief** onderdeel: Canon Winsums Jodendom 1727-2011 afgerond.

VOORBEREIDING PROJECT MANDLBOYMPAD

ONDERDEEL VAN PROGRAMMA VIERING EN HERDENKING 80 JAAR VRIJHEID GRONINGEN 2025

Stichting Een Joodse Erfenis ontwikkelt i.s.m. gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta, IVAK-Eemsdelta en 10 basisscholen langs de Groninger Waddenkust, van Leens tot Delfzijl het project Mandlboympad.

In project Mandlboympad wordt een **fiets/wandelroute** ontwikkeld **rond lokaal Joods erfgoed op tien locaties langs de Waddenkust van Leens tot Delfzijl**. Daarvoor planten tien deelnemende scholen op de route samen met de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta in het voorjaar van 2025 niet alleen **fysiek een (herinnerings-)toekomstboom**, maar **ook digitaal** op de kaart van Routebureau Groningen. Daarvoor worden bij de bomen QR-palen geplaatst. Naast het verhaal over lokale Joodse geschiedenis voor jongeren is deze informatie ook geschikt voor iedereen uit het dorp, maar ook voor de toerist die de route volgt. Daarbij **zorgen de scholen voor QR-informatie** naar aanleiding van werkopdrachten. Leerlingen uit groep 7/8 gebruiken hierbij een speciaal hiervoor geselecteerd verhaal uit hun directe woonomgeving als vertrekpunt voor een eigentijdse verkenning en toetsing van de begrippen vrijheid, democratie en rechtstaat.

De uitvoering van het project zal plaatsvinden van 24 februari t/m 17 april 2025.

EXTERNE CONTACTEN

Stichting Een Joodse Erfenis voert **structureel overleg binnen Syneon; netwerkorganisatie Synagogen Noord- en Oost-Nederland**. De jaarlijkse vergadering is gehouden op 21 oktober in de synagoge in Dieren.

Plaatselijke en regionale organisaties waarmee dit jaar is samengewerkt zijn Stichting Behoud Synagoge Winsum, Stichting Herdenking 4 Mei Winsum en Historische Vereniging Winsum-Obergum. Daarnaast is er in de gemeente Het Hogeland samengewerkt met de Historische Kring Baflo, Historische Vereniging gemeente Bedum, Historische Kring Noordelijk Hunsingo, het 4 mei Comité Uithuizen en een aantal **scholen** in Winsum in het primair en voortgezet onderwijs (Het Hogeland College, VMBO Winsum). In de gemeente Eemsdelta werkten we samen met het IVAK.